

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE FÖR MEDIE- OCH
KOMMUNIKATIONSVETENSKAP ("MKV-PROGRAMMET - PR,
OPINIONSBILDNING & OMVÄRLD") VID
SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN**

V 2018/376

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utvärdera utbildningen i medie- och kommunikationsvetenskap ("MKV-programmet – PR, opinionsbildning & omvärld") vid samhällsvetenskapliga fakulteten, utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt [policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling](#) och med stöd i [vägledning för utbildningsutvärdering](#).

Inför det första platsbesöket hade institution/fakultet sammanställt och distribuerat ett omfattande skriftligt underlag till bedömargruppen (bilaga 1). Den 14 november 2017 genomfördes ett förberedande möte med delar av bedömargruppen (Ericson, Kroon och Larsson), där representanter från JMG presenterade utbildningen vid institutionen, svarade på frågor som väckts i bedömargruppens tidiga kontakt med underlaget, och lämnade kompletterande material som efterfrågades. Bedömargruppen diskuterade därefter enskilt sina intryck av underlaget, de angivna kriterierna för bedömningen av utbildningens kvalitet, och sitt upplägg av det fortsatta arbetet.

I nästa steg förbereddes ett andra platsbesök vid JMG. Detta genomfördes den 6 februari 2018, och upptogs av tre intervjupass med institutionsledning, lärare och studenter, samt en återkopplande träff med institutions- och fakultetsledning (program för platsbesök, se bilaga 2). Bedömargruppen har därefter gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- *Staffan Ericson, docent, Södertörns högskola (ordf)*
- *Åsa Kroon, professor, Örebro universitet*
- *Anders Olof Larsson, professor, Høyskolen Kristiania*
- *Deborah Traujtmann Gajardo, studentrepresentant, Linköpings universitet*

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Inledning

Bedömargruppens övergripande intryck är att MKV-utbildningen vid Göteborgs universitet reser och uppnår högt ställda krav på kvalitet. Platsbesök och granskning av underlag har i stort bekräftat bilden av en välorganiserad verksamhet, med engagerade lärare och goda studentprestationer. Vid närmare beaktande av enskilda kriterier har bedömargruppen kunnat konstatera såväl styrkor som svagheter, stundtals också funnit underlaget otillräckligt för att dra mer definitiva slutsatser. Sammantaget har bedömargruppen inte identifierat något enskilt kriterium om vilket det entydigt kan konstateras att utbildningen INTE möter rimligt ställda krav. Nedanstående synpunkter syftar följaktligen inte så mycket till att stipulera nödvändig och/eller akut förändring, som till att klargöra bedömargruppens bild av utbildningens styrkor och svagheter, på ett sätt som förhoppningsvis kan stimulera det interna utvecklingsarbetet. Bedömargruppen har valt disponera sin redovisning av synpunkter och rekommendationer i direkt anslutning till de angivna kriterierna. Avslutningsvis lyfter framställningen fram två konkreta åtgärder som enligt bedömargruppen särskilt skulle kunna stimulera det kvalitetsutvecklande arbetet.

Bedömargruppens utlåtande

Enligt Göteborgs universitets "Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning" ska utvärderingar av kvalitet fokusera följande kriterier:

- att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål
- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum
- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
- att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens
- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov
- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

I det följande redovisas bedömarens reflektioner kring vart och ett av dessa kriterier.

”att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål”

Som underlag för faktiska studieresultat har bedömarens haft tillgång till sex rapporter från kursen Kommunikationsplanering (15 hp MK1401) från programmets andra år, samt sex kandidatuppsatser från kursen Examensarbete (15 hp MK1500) från programmets tredje år. Från vardera kurs har institutionen valt tre exempel som examinerats med betyget Väl godkänd (i vad som ansetts vara ”stabila” illustrationer av denna betygsgrad), samt tre exempel som examinerats med betyget Godkänd (i vad som ansetts illustrera fall ”precis över gränsen”). Enligt institutionsledningen avser urvalet också att ”spegla profilen på programmet och MKV-ämnet mer generellt” (”Utbildningsutvärdering – Introduktion till MKV och bifogat underlag”).

Bedömarens finner i stort att betygsgradernas tillämpning varit väl avvägd. Kraven för ”godkänt” är uppenbarligen högt ställda: också i uppsatser som bedömts vara ”precis över gränsen” återfinns rimliga ambitioner och gott hantverk. I den mån urvalet är representativt för programmet som helhet, får bedömarens intrycket av en relativt strikt formatstyrning, vad gäller uppsatsernas ansats, design och genomförande, och en relativt markant anslutning till (traditionell) samhällsvetenskaplig teori och metod. Fyra av de sex uppsatserna brukar till exempel en kvantitativ metod, och gör så på sätt som övertygande kan sägas demonstrera ”kunskap om tillämpliga metoder inom området” (högskoleförordningens mål för ”kunskap och förståelse”). I den mån som kvalitativt tolkande/analytiska metoder också antas ingå i det ”huvudområde”, inom vilket studenterna ska uppvisa ”kunskap och förståelse ... inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund”, utgör kanske de bifogade uppsatserna ett mindre stabilt underlag. I kursplanen till det tredje årets ”metodkurs i medie- och kommunikationsvetenskap” (MK 1300) har också perspektivet explicit avgränsats till ”samhällsvetenskapens metoder” (såväl kvantitativa som kvalitativa). Samtidigt tycks ett primärt syfte i en av det inledande årets kurser, med rubriken ”Perspektiv på medier och kommunikation” (MK 1205), vara att lära ut humanistiskt orienterad textanalys (retorik, narrativ, semiotik, etc), enligt ”vedertagna vetenskapliga metoder” (”Kursplan”, MK 1205).

Överlag har bedömarens stundtals funnit det svårt att utifrån underlaget skapa sig en bild av vilka kunskapsmål som ska hänföras till programmets uttalade profilering, och vilka som ska hänvisas till ”MKV-ämnet mer generellt” (eller, med ”Utbildningsplan för medie- och kommunikationsvetarprogrammet”, ”grundläggande kunskaper och färdigheter i ämnet medier och kommunikation”). Problemet är naturligtvis inte unikt för detta program, men med avseende på huvudområdets ”vetenskapliga grund” torde det idag

(åtminstone i ämnets skandinaviska/anglosaxiska varianter) finnas relativ konsensus om att inkludera ett visst antal traditioner, varav några – kritisk teori, cultural studies, så kallad mediumteori – är mer blygsamt representerade i programmets litteraturlistor och kursmoment. Effekter av deras frånvaro kan också skymta i uppsatsunderlaget: t ex reser en av de väl godkända uppsatserna (om TV-serien Skam) initialt problemställningar med klar anknytning till teoribildning inom just medium-teori och cultural studies, men refererar inte till sådan litteratur, och bearbetar därför inte heller sina resultat i deras ljus – vilket i någon mån kunde sägas inskränka uppsatsens medievetenskapliga potential. Generellt kan uppsatserna också sägas uppvisa en jämförelsevis svag anknytning till mål som kunde betonats mer via de nämnda traditionerna, som förmåga till ”bedömningar med hänsyn till relevanta samhällsliga aspekter”, eller ”insikt om kunskapens roll i samhället” (Högskoleförordning, mål för kandidatexamen).

I sammanhanget kan också noteras att institutionen länge tillämpat en praktik att generera uppsatsämnen ”i samverkan med myndigheter och organisationer på medieområdet” (”Studieanvisning, MK1500”). Hur sådana ”externa” uppdragsgivares intressen och problembeskrivningar låter sig förenas med den aktuella kursplanens kunskapsmål - att ”Självständigt identifiera och formulera en vetenskaplig förankrad problemställning inom det medie- och kommunikationsvetenskapliga området” (”Kursplan, MK 1500”) – tedde sig inte självklart för bedömargruppen. I MK 1500s studieanvisning refereras inte till den specifika kursplanens lärandemål, utan till högskoleförordningens examensmål. I det aktuella kursunderlaget anges att ”Studenten ansvarar för att formulera en frågeställning och arbeta fram en forskningsdesign, med utgångspunkt i organisationens problembeskrivning” (”Uppdragskatalog”, 2017), men också att ”undersökningen ska grundas i en medie- eller kommunikationsvetenskaplig fråga” (”Studieanvisning” MK 1500). Vid platsbesöket klargjordes att praktiken med extern uppdragsgivare – som framstår som obligatorisk i ämnets självvärdering till Högskoleverket 2011 - numera är valfri, bland annat med hänvisning till en ofta saknad ”kritisk” dimension i sådana uppsatser. I underlaget visade sig endast en av uppsatserna ha uppdrag från extern uppdragsgivare (”Uppdragskatalogen” uppger nu 8 externa uppdrag, medan 17 härstammar från forskning vid institutionen). Bedömargruppen ställde också vid platsbesöket frågor om hur självständigheten i examensarbetet lät sig examineras, i de fall då studenterna skrev i grupp. (En hantering av detta dilemma aviseras i institutionsledningens listande av ”pågående kvalitetsarbete”, ”Utbildningsutvärdering - introduktion till MKV och bifogat underlag”.)

Sammanfattningsvis var bedömargruppens intryck att medvetenheten inom kollegiet var hög om ovanstående och andra komplikationer, att lämpliga rutiner har införts för att säkra lärandemålens uppfyllelse och att underlaget som helhet inte gav skäl att ifrågasätta studieresultatens mötande av lärandemål. I synnerhet de så kallade kursgranskningarna (”Instruktion för kursgranskning I MKV”)

förefaller vara ett utmärkt instrument för att kontinuerligt och kollegialt "relatera kursens aktiviteter och examinationer till kursens lärandemål" samt "relatera kursens lärandemål till de övergripande examensmålen". Den samlade dokumentationen från denna process torde också erbjuda tacksamt underlag för ett klargörande av programmets hantering av balansen mellan sin "profil" och "MKV-ämnet mer generellt".

"att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum"

Bedömargruppen noterade att underlaget som helhet ger en relativt otydlig bild av utbildningens studentunderlag (gruppens sociala sammansättning, vanliga rekryteringsvägar, övergångar till avancerade studier efter kandidatexamen, vanliga yrkesval efter avslutad utbildning, osv). På förfrågan kunde gruppen konstatera att ingen större alumniundersökning har genomförts under det senaste decenniet (planer på en sådan har funnits men inte realiserats på grund av sjukskrivning, och återfinns nu i handlingsplanen för 2016-2018).

Vid platsbesöket uttryckte studentgruppen synpunkten att en utveckling av programmets/lärarnas kompetens snarare borde inriktas på det "pedagogiska" än det vetenskapliga/forskningsorienterade. I institutionens bifogade Handlingsplaner (2015-2017, 2016-2018) betonas också betydelsen av "pedagogisk excellens" och "god pedagogisk miljö": "engagerande högskolepedagogik är avgörande för att kunna möta framtidens studenter. En hög pedagogisk kvalitet och nyskapande pedagogiska idéer är viktiga för att förbättra vår konkurrenskraft och attrahera - och behålla - de bästa studenterna."

Bedömargruppen har intrycket att det föreligger en levande diskussion om pedagogiska frågor vid institutionen, inom kollegiet och mellan lärare och studenter. Samtidigt har vi kunnat konstatera att underlaget i relativt liten grad dokumenterar, konkretiserar och exemplifierar sådana frågor. (I sin skriftliga introduktion till bedömargruppen påpekar institutionsledningen att "under 2017 pågår ett antal pedagogiska utvecklingsarbeten som inte syns i bifogat underlag.") I de kursgranskningar som ställts till vårt förfogande diskuteras framför allt förbättringsåtgärder i termer av litteraturförändringar, tillägg (eller borttagande) av mindre kurselement, byte av examinationsformer.

Bedömargruppen rekommenderar att kvalitetsarbetet fortsatt och särskilt uppmärksammar pedagogiska frågor. Att sätta "studenternas lärande i centrum" kan också innebära att söka metoder och kriterier genom vilka pedagogisk kvalitet och utveckling kan synliggöras (utöver handlingsplanens angivande av minimum högskolepedagogiska poäng/ "uppmuntran" till engagerade lärare att utveckla nya moment). En tänkbar åtgärd vore t ex att komplettera kursgranskningens direktiv till att också omfatta obligatorisk

reflektion kring kursens undervisningsformer, och möjligheter till pedagogisk förnyelse (jfr även stycket om lärares pedagogiska kompetens nedan).

”att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet”

I jämförelse med många andra MKV-utbildningar har institutionen en klar styrka i sin förankring i en långvarig, systematisk forskningsaktivitet. En konkret koppling till denna finns inte minst i examensarbetets ”uppdragskatalog”, där studenterna delges 17 områden för möjligt uppsatsarbete med anknytning till pågående forskning.

Institutionen har också utvecklat en tjänstgöringspolicy (”POLICY: tjänsteplanering avseende undervisning, kompetensutveckling, samt forskningsarbete”), där institutionens mål sägs vara att ”ha en så hög andel forskande lärare som möjligt”: ”Principen om forskande lärare är oerhört viktig. Det är också viktigt att även institutionens mest framstående forskare deltar i undervisning på såväl grund som avancerad nivå. Därför ska alla lärare i normalfallet undervisa/handleda på minst 30 % inom utbildningen för att säkra kontinuitet och kvalitet i undervisningen.”

Utifrån bifogat underlag (”Bemanning MKV-programmet, vt 17”) framstår detta ideal ännu som långt ifrån realiserat. Av de 12 lärare som undervisade på programmet vt 2017, exklusive doktorander, tjänstlediga eller föräldralediga, undervisade sex (hälften) mellan 0-25 %, dvs. under det minimum som policyn angivit som normalfall. När bedömargruppen påpekade detta under platsbesöket, kompletterade institutionsledningen med uppgifter om de anställdas undervisningsuppdrag inom forskar- och/eller journalistutbildning – med dessa tillägg skulle alla utom en anställd uppnå 30 %-nivån. Ur programstudenternas perspektiv förblir ändå frånvaron ett faktum, undervisningsinsatser på andra områden bidrar ju inte till vetenskaplig förankring av det här granskade programmet.

Bemanningen tycks i övrigt uppvisa en rimlig grad av variation mellan doktorander, adjunkter, lektorer, docenter och professorer. Ett jämställdhetsperspektiv ingår inte bland de för bedömargruppen angivna kvalitetskriterierna (till skillnad från vid vissa andra lärosäten). Utifrån bemanningsplanen har dock bedömargruppen noterat en tendens vad gäller fördelningen av forskning/undervisning: i gruppen professorer/docenter/lektorer har de fem männen sammantaget en högre aktivitet inom forskning och forskarutbildning (275%) än de fem kvinnorna (150%). De två adjunkterna är därtill kvinnor, medan de två professorerna är män: kvinnor undervisar alltså mer, och dominerar också den totala undervisningsandelen, medan män har större andel forskning. Med avseende på de ”mest framstående forskarna” konstaterade bedömargruppen att ingen av institutionens ordinarie professorer – tre män och

en kvinna – närvarade vid platsbesöket, och att det inom lärargruppen noterades att särskilt professorer i praktiken hade möjlighet att frigöra sig från 30%-regeln.

Bedömargruppen uppfattar principerna bakom institutionens tjänstgöringspolicy som rimliga.

Rekommendationen blir att i mesta möjliga mån implementera dem (och att i sammanhanget också beakta jämställdhetsaspekter).

”att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll”

I JMGs handlingsplaner (2015-17, 2016-18) understryks målet att ”alla lärare ska ha minst 15 hp högskolepedagogik”. Enligt bemanningsplanen för vt 17, dvs. mot slutet av den angivna verksamhetsperioden, förefaller detta ideal långt ifrån realiserat: det uppnås inte av 11 av de totalt 19 undervisande lärarna. Tre har 0 högskolepedagogiska poäng, fyra har 5 hp, fyra har 10 hp. Ingen av de fem doktoranderna har mer än 5 hp, vilket möjligen kan förklaras med att de är nyantagna. Samtidigt har endast fyra av de totalt åtta mer seniora lärarna – professorer och docenter – uppnått 15 hp. Utöver den högskolepedagogiska utbildningen ger underlaget få indikationer på hur institutionen arbetar med pedagogisk kompetensutveckling. Det framgår således t ex inte om det föreligger ett mentors-system för mindre erfarna lärare, särskilda rutiner vid kursöverlämning, mer generös timtilldelning vid nya eller särskilt krävande uppgifter, osv.

Siffrorna ovan behöver inte tyda på utbildningen håller låg pedagogisk kvalitet. Ur underlaget framträder snarare en viss diskrepans mellan institutionens målbild och bemanningens realiteter, och en otydlighet vad gäller de mekanismer som antas utveckla undervisningens kvalitet. Som redan framgått finner bedömargruppen särskilda skäl att fokusera pedagogisk utveckling i det framtida kvalitetsarbetet, inklusive, men inte uteslutande i form av, individuell högskolepedagogisk utbildning.

”att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov”

Bedömargruppen noterade tidigt att egna iakttagelser om utbildningens möjliga svagheter tenderade att likna sådana som framförts i tidigare granskningar av JMGs MKV-utbildningar. 2001 frågade sig t ex Högskoleverkets bedömargrupp ”om det möjligen inte finns en risk för att det kritiska förhållningssättet marginaliseras”. (Ovan ställde vi frågan hur uppsatskursens kunskapsmål låter sig förenas med rutinen att inhämta problembeskrivningar från externa aktörer på medieområdet.) Samma grupp menade att utbildningen ”med tanke på ämnets karaktär /skulle/ behöva ytterligare kompletterande kompetens från

det kommunikations- och kulturvetenskapliga området” (Högskoleverkets rapportserie 2001:25 R). (Vi påpekade ovan att uppsatsunderlaget i stort var väl förankrat i samhällsvetenskapligt hantverk, men i mindre grad demonstrerade färdigheter i humanistisk/kvalitativ/tolkande teori och metod, Vi noterade också att vissa av de kunskapstraditioner som vanligen räknas till huvudområdets “vetenskapliga grund” var relativt sparsamt representerade i programmets litteraturlistor.)

Högskoleverkets granskning under perioden 2011-2014 fann bristande måloppfyllelse i institutionens uppsatsurval vad gäller “mediernas och kommunikationens roll och betydelse i demokratin /.../av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt och i samtiden”, “kommunikationens innehåll samt kulturella processer och förhållanden” (“Kvalitetsutvärdering av medie- och kommunikationsvetenskap”, Högskoleverket 2012). (Vi konstaterade ovan att våra uppsatser uppvisade en relativt svag anknytning till “bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter”, eller “insikt om kunskapens roll i samhället”, Högskoleförordning, mål för kandidatexamen.)

Utöver aspekter som redan kommenterats, har bedömagruppen gjort följande observationer:

- a) att handlingsplanernas prioritering av “ökad internationalisering” (vilket dock inte har angivits som kvalitetskriterium) har ett relativt svagt genomslag i underlaget. Kurs- och referenslitteratur kan snarare ge ett svenskt, institutionsbaserat intryck
- b) att metodkursens kursplan är daterad 2007, och att dess litteratur är utgiven mellan 1995 och 2005. Perioden därefter rymmer en livaktig utveckling på metodområdet, inte minst vad gäller studiet av digitala medier
- c) att internet och digitaliseringens omvandlingar inte omnämns i programmets utbildningsplan, och att perspektiv på “nya” eller sociala medier är relativt svåra att identifiera i kursmoment och litteraturlistor. Detta trots att flera uppsatser har denna inriktning, och flera av institutionens forskare ägnar sig åt denna tematik
- d) att handlingsplanernas prioritering av “bildning och livslångt lärande” tolkas i termer av ökat engagemang i (och marknadsföring av) “uppdragsutbildning”. Man kunde alternativt se bildningsbegreppet och dess förändringar - medie- och informationskunnighetens villkor, “medialiseringen” av olika aspekter av samhälls- och kulturliv, osv - som en av MKV-ämnets kärnfrågor, vilken kunde ges ökat utrymme inom programmet
- e) att bilden av institutionens forskningsverksamhet i “uppdragskatalog” kan ge ett mer mångsidigt och aktuellt intryck än programmets nuvarande kurslitteratur/kursinnehåll. Några av institutionens nytillkomna forskare, med delvis annan profil än den traditionella, tycks också i mindre grad vara representerade i litteraturlistorna
- f) att uppdragskatalogens rekommendation att skriva uppsats på “befintliga data”, bl a med hänvisning till SOM-institutets långvariga verksamhet, och vinsten i att “arbeta med redan insamlat material, istället för att själv göra enkäter, intervjuer eller studier av medieinnehåll”, “Uppdragskatalog”, 2017), inte självklart låter sig förenas med kursplanens färdighetsmål: att “söka

och systematiskt samla in material som är relevant för det forskningsproblem som valts”
("Kursplan", MK1500)

- g) att studenter tyckt sig observera en implicit glidning mot ett traditionellt, "statsvetenskapligt" studium av myndigheter, organisationer och verksamheter, medan andra studieobjekt som studenter upplever som relevanta (kommersiell medieverksamhet, sociala medier, genusaspekter) kan hamna i bakgrunden.

Orsaken till och konsekvensen av sådana observationer kan naturligtvis variera. Sammantaget tycker sig ändå bedömargruppen identifiera en viss risk i att de institutionella traditionerna också kan utmynna i självtillräcklighet. En fortsatt diskussion av utbildningens kvalitet skulle tjäna på att inte minst frågan om studenternas och samhällets behov lät sig konfronteras med alternativ utanför den egna traditionen. I sin avslutande rekommendation föreslår bedömargruppen ett antal åtgärder för att stimulera en sådan diskussion.

"att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen"

Under intervjuer med lärar- och studeranderepresentanter konstaterades att systemet med kursrapporter och de följande granskningarna har fungerat tillfredsställande. Studentgruppen uppskattade att delges information om synpunkter från tidigare kullar, och hur dessa har lett till åtgärder. (Man påpekade också att återkoppling helst också borde ske till de studenter som ursprungligen lämnade synpunkterna.) Institutionsledning påpekade att det stundtals varit svårt att rekrytera studentrepresentanter till arbetet med kursgranskningar.

Vid institutionen finns sedan vt 2016 ett "studieråd", som sammanträder en gång i månaden och bemannas av två representanter från varje termin. Rådet samarbetar med studierektorn kring programrelevanta frågor (t ex har rådet haft möjlighet att lämna synpunkter till det underlag som bifogades denna utvärdering), men kan också initiera verksamheter utanför dess ramar.

"att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger"

Den studentgrupp som intervjuades – som tillsammans representerade pågående studier under alla av programmets tre år - uttryckte en i grunden positiv syn på utbildningen. Dess faktiska innehåll ansågs stämma väl överens med den information som hade delgivits före ansökan. Studenterna kunde samtidigt identifiera ett antal punkter där en redan väl fungerande utbildning kunde bli bättre. Till exempel framhölls

att mängden arbete per högskolepoäng kunde fluktuera avsevärt mellan kurser och kursansvariga, och att en större variation i examinationsformer vore önskvärd ("hemtentor" angavs som den vanliga standarden). Praktikperioden (15 hp) kunde enligt studenterna med fördel utvidgas till en hel termin. Lärarkåren upplevdes som synnerligen kompetent och engagerad, därtill öppen för input från studenterna. Lärarnas identitet som forskare var påtaglig, stundtals kunde studenter uppleva att undervisningen fick viss slagsida åt deras forskningsteman och områden. Också gästföreläsare tenderade att representera ett med sådan forskning förenligt perspektiv, framför allt på kommunikation inom offentlig sektor.

"att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs"

Systemet med kursgranskningar vartannat år (inklusive dokumentation och uppföljande kurskonferenser) skapar ovanligt goda förutsättningar för kontinuerlig programuppföljning (även om bedömargruppen inte fick klart för sig när och hur granskningsrutinen också ledde till beslut om i konkret förändring).

Utvecklingsarbete kan rimligen också bedrivas på andra sätt. En variant tar utgångspunkt i hur tidigare studenter – så kallade alumner - ser på sin utbildning några år efter att de har avslutat denna/mött arbetslivet. Studentgruppen gav uttryck för ett starkt intresse för ökade kontakter med gruppen alumner under pågående utbildning, t ex för att engagera gästföreläsare vars erfarenheter går utöver lärarnas. Inte sällan visar sig alumners erfarenheter också ge stöd till utbildningens mer akademiska/generalistiska inslag: värdet av sådan kunskap och färdighet visar sig kunna bekräftas retroaktivt.

Inom lärargruppen konstaterades att utbildningen just hade genomlevt en tuffare ekonomisk period, vilket hade begränsat såväl ork som reella möjligheter att genomföra förändring. Vad gäller förändringens implementering, tyckte sig bedömargruppen iaktta en tendens att härleda en "systemets tröghet" till utomstående, strukturella faktorer (ekonomiska och/eller administrativa), som knappast är unika för programmet eller JMG. Samtidigt noterade bedömargruppen att flera av de kvalitetshöjande åtgärder som framställdes som önskvärda - en ökad flexibilitet vad gäller förändring av kursplaner, schemaläggning och lokalbokning, en praktisk möjlighet att examinera alla uppsatser individuellt, starkare incitament till pedagogisk förnyelse – faktiskt har lett till åtgärder vid andra svenska institutioner, ibland utan resursförstärkning. Det kunde alltså vara givande för institutionen att söka sådana "goda exempel" på förändring, utanför den egna miljön.

Under intervjun med institutionsledningen pekade den utbildningsansvarige på två svagheter i det interna utvecklingsarbetet: man behöver veta mer om sina alumner, och man behöver genomföra jämförelser med likartade utbildningar. Bedömargruppen delar denna bedömning, och avslutar sitt utlåtande med att rekommendera åtgärder av just detta slag.

Avslutande rekommendationer

Flera av de synpunkter som lyfts ovan kan knytas till utbildningens hantering av dimensionen *tradition/förnyelse*. Bedömargruppens intryck är att programmet är tydligt förankrat i en institutionell historik av medieforskning och -utbildning, vars styrkor kollegiet inte bara är medvetet om, utan också – på goda grunder – är villigt att försvara. Samtidigt bör rimligen en utbildning som beskriver sig som ”nationellt ledande” (Handlingsplan 2015-2017) vara beredd att löpande stämma av sin ämnesdefinition mot ämnets nationella och internationella utveckling, och att ständigt ompröva sin traditions relevans i förhållande till samhällets och mediernas utveckling. Överensstämmelsen i kritiska synpunkter mellan 2018 års bedömargrupp och tidigare nationella granskningar (Högskoleverket 2001, 2011) skulle också kunna ses som oönskade effekter av en annars stabil tradition. Bedömargruppen rekommenderar att en fortsatt diskussion av utbildningens styrkor och svagheter tillförs material genom två konkreta åtgärder

- a) avsätt tid och resurser för genomförandet av en större *alumniundersökning* (förslagsvis omfattande den senaste 10-årsperioden). I bedömargruppen finns goda erfarenheter av en hur sådan kan stimulera den interna diskussionen om utbildningens kvaliteter, men också ge konkreta uppslag till nya utbildningsmoment. Rätt genomförd kan en sådan undersökning belysa såväl värdet av egna traditioner som behovet av förnyelse, utifrån den typ av underlag som lätt befinner sig utom räckhåll för såväl externa granskare som interna kvalitetsrutiner. Det är angeläget att eventuella konsekvenser av resultaten i ett första steg görs till föremål för kollegial diskussion. Avsikten bör i första hand inte vara att ”korrigera” utbildningens ansats utifrån f.d. studenters eller samtida medieföretags intressen.
- b) avsätt tid och resurser för en *”benchmarking”*-analys av samtida MKV-utbildningar. Avsikten bör inte minst vara att klargöra den egna utbildningens och institutionens ”profil” i förhållande till det omgivande akademiska landskapet, men också t ex att synliggöra vägar till pedagogisk förnyelse. JMGs traditioner på området hör idag till de längsta i landet, föregripandes inte bara digitaliseringens omvälvningar utan också den expansion av ämnets grund- och forskarutbildning som inleddes på 1990-talet. Inte minst de svenska utbildningar som har utvecklats senare, utanför de stora universiteten och delvis utifrån andra kunskapstraditioner (Malmö, Södertörn, Karlstad, Örebro), eller större skandinaviska institutioner som under perioden har genomgått förändringsprocesser (Oslo, Köpenhamn), torde erbjuda intressant jämförelsematerial. Återigen är det angeläget att resultaten ventileras av kollegiet – ett lyckat utfall behöver inte nödvändigtvis innebära att den egna utbildningen närmar sig andra lärosätens ämnesdefinitioner och arbetsätt, snarare att förståelsen av de egna styrkorna och svagheter för djupas.

Program platsbesök, den 6/2 2018

Bilaga 1

Program för platsbesök 6 februari

8.30-9.00 Bedömargruppens möte

9.00-10.15 Institutions/programledning

10.30-12.00 Lärarrepresentanter

12.00-13.00 Lunch

13.00-14.30 Studentrepresentanter

14.30-16.00 Bedömargruppen arbetar enskilt med sitt utlåtande

16.00-16.30 Återföring till fakultetsledning och institutionsledning